

Verbinden van de oevers door gedeelde verantwoordelijkheid in het middelbaar beroepsonderwijs

Gemeenschappelijke intentieverklaring van bedrijfsleven, onderwijs en kenniscentra

(29/01/2010)

Intentieverklaring

MBO-Raad, VNO-NCW, MKB-Nederland en COLO zijn het eens over de volgende voorstellen:

- Het partnerschap van onderwijs en bedrijfsleven (sociale partners) wordt gelijkwaardig en paritair vormgegeven binnen het bestuur van het kenniscentrum,
- Dat betekent dat besluitvorming in het kenniscentrum in pariteit zal plaatsvinden,
- Gezamenlijk worden onderwijs en bedrijfsleven hierna verantwoordelijk voor de wettelijke WEB taken, voor goed beroepsonderwijs dat aansluit op de behoeften van de arbeidsmarkt,
- Sociale partners en onderwijs maken met elkaar bindende sectorale afspraken binnen de kenniscentra in hun rol ter versterking van het primaire proces in het mbo. Het gaat dan over de kwalificatiedossiers, de examinering, de beroepspraktijkvorming (erkenningseisen/bpv-code), en de verhouding sectoraal / regionaal.
- De profielen en de competenties van bestuursleden zullen zich moeten verhouden tot de nieuwe verantwoordelijkheden
- Colo wordt het nieuwe platform waar onderwijs en sociale partners sectoroverstijgende onderwerpen aangaande het middelbaar beroepsonderwijs bespreken en zo nodig brengen tot voorstellen aan de politiek,
- Colo blijft naast platform van bedrijfsleven en onderwijs vereniging van samenwerkende kenniscentra en uitvoeringsorganisatie voor het verrichten van beroepsonderwijs gerelateerd arbeidsmarktonderzoek, de stagebarometer e.d.
- Colo wordt paritair samengesteld (50% bedrijfsleven / 50% onderwijs); het voorzitterschap van het bestuur wordt in duo vervuld, dan wel bij toerbeurt door de centrale koepelorganisaties.
- Het Colo bureau wordt ook het ondersteunende apparaat voor het nieuwe platform.
- MBO-Raad , VNO-NCW en MKB-Nederland maken zich hard voor behoud van het overheidsbudget voor de kenniscentra.

Toelichting:

Het beroepsonderwijs in Nederland rust op twee pijlers. In de eerste plaats zijn dat de scholen. Deze hebben als kerntaak (jonge) mensen op te leiden voor een duurzame plaats op de arbeidsmarkt en in de maatschappij. Scholen doen dat met behulp van een groot aantal gemotiveerde en professionele docenten. Zij worden daarvoor publiek bekostigd. Daarnaast beschikken we in het mbo over niet bekostigde onderwijsinstellingen. In de tweede plaats zijn dat bedrijven en instellingen. Zij zijn niet alleen afnemers van beroepsgekwalficeerde werknemers, maar hun praktijkopleiders leveren tevens een substantiële bijdrage aan de inhoud en de kwaliteit van het beroepsonderwijs. Mbo-ers brengen ongeveer de helft van hun opleidingstijd door in erkende leerbedrijven. Deze leerbedrijven dienen daarmee een maatschappelijk belang maar ook een welbegrepen eigen belang. Immers, bedrijven kunnen niet zonder goed opgeleide en breed inzetbare medewerkers. Bedrijven worden niet publiek bekostigd, maar verkrijgen wel financiële (fiscale) tegemoetkomingen zoals de WVA, onder meer wanneer zij beschikbaar zijn als leerwerkbedrijf.

Bedrijven en scholen kunnen niet zonder elkaar. Daarom is goed georganiseerd en rolbestendig partnerschap tussen onderwijs en bedrijfsleven van essentieel belang. In de praktijk van alledag komt het daar onvoldoende van. Om tot een echte omslag te kunnen komen moet opnieuw gekeken worden naar rolverdelingen.

Binnen het partnerschap van bedrijfsleven en onderwijs is momenteel een belangrijke rol weggelegd voor de kenniscentra beroepsonderwijs - bedrijfsleven. Zij vormen de in de WEB geregelde brug tussen de oevers onderwijs en bedrijfsleven.

Vanuit het perspectief van de scholen zijn de kenniscentra echter nog in onvoldoende mate de gewenste brug, maar een van de verschijningsvormen van bedrijfsleven waar de scholen mee te maken hebben. Die andere vormen zijn de landelijke koepels, zoals MKB- Nederland en VNO/NCW, maar ook de sectorale koepels zoals FME en Bouwend Nederland en niet in de laatste plaats de individuele bedrijven in de regio. De landelijke koepels in het bedrijfsleven, MBO Raad en Colo willen naar meer gedeelde verantwoordelijkheid in het mbo, gericht op goed functionerend en rolbestendig partnerschap, evenwichtige samenwerking en het oplossen van structurele knelpunten met behoud van voldoende regionale ruimte.

Rol en positie kenniscentra

Kenniscentra, ontstaan vanuit het bedrijfsleven, zijn van oudsher actief op meerdere fronten. Zij voeren wettelijke taken uit onder toezicht van de Inspectie. Dat zijn het ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiedossiers, de erkenning en werving van BPV plekken en het bevorderen van de kwaliteit van de BPV. Daarnaast bieden zij ondersteuning aan de leerbedrijven. In aanzienlijk bescheidener mate verrichten de kenniscentra ook deels op wetgeving gebaseerde activiteiten voor het VMBO (op het terrein van stages en leer/werktrajecten en beroepenoriëntatie).

Kenniscentra horen in de eerste plaats organisaties te zijn die branches moeten helpen hun vraag naar beroepsonderwijs te expliciteren en te vertalen naar adequaat onderwijsaanbod

Naast de wettelijke taken, gericht op een goed functionerend primair proces, verrichten kenniscentra afhankelijk van hun positie binnen de branche ook een scala van activiteiten, waarvan een aantal met een commercieel oogmerk. Te denken valt aan: examinering en EVC, ontwikkelen en toepassen opleidingsinstrumenten, scholing van werknemers, arbeidsmarktonderzoek en advies etc. Veelal vinden deze activiteiten plaats in opdracht van het bedrijfsleven. Van sommige producten van de kenniscentra zijn ook de scholen tevreden afnemers, voor andere activiteiten zijn de kenniscentra soms concurrent van de contractpoot van diezelfde scholen.

Mede onder invloed van de Governance Code is er bij de kenniscentra meer scheiding aangebracht tussen publieke en de niet wettelijke taken, maar dat is voor de buitenwereld nog niet overal en altijd duidelijk herkenbaar en roept daarnaast ook nog vragen op.

De positie van de kenniscentra als "brug" tussen bedrijfsleven en scholen is geen gemakkelijke. Vanuit het onderwijs worden de kenniscentra nogal eens ervaren als dwingende, te ver van de onderwijspraktijk opererende regelende instanties. Tevens leven er in het onderwijsveld twijfels over de representativiteit. En het bedrijfsleven ervaart met enige regelmaat een gebrek aan voldoende ondersteuning van de kenniscentra ten aanzien van wat gezien wordt als de kerntaak. Voor kenniscentra is een belangrijke rol weggelegd als organiserend vermogen in de dialoog tussen bedrijfsleven en beroepsonderwijs en bij de ontwikkeling van sectorale standaarden. Nu ziet het bedrijfsleven de kenniscentra soms als verlengstuk van het onderwijs. Daarnaast is er enige spanning tussen wat bedrijven in de regio van de scholen verwachten en wat er landelijk in de kenniscentra wordt afgesproken. Die dialoog over sectoraal - regionaal zou uitstekend kunnen plaatsvinden binnen de nieuwe kenniscentra.

De wetgever lijkt de verantwoordelijkheden over het "wat" en het "hoe" van het middelbaar beroepsonderwijs helder te hebben toegeedeeld; de kenniscentra formuleren het "wat" door de beschrijving van de kwalificatie-eisen en de scholen gaan over het "hoe", zoals het opleiden, de pedagogische en didactische keuzes, examinering en de wijze van clustering van de opleidingen in domeinen. De praktijk is vaak een andere. Er is regelmatig sprake van competentiediscussies en positioneringdrang met name tussen de MBORaad en het Colo, in plaats van effectieve samenwerking. Weliswaar worden over de meeste onderwerpen altijd wel weer compromissen gesloten, maar vraag niet wat daar voor nodig is en met hoeveel negatieve energie die compromissen tot stand komen. De vraag is ook of deze compromissen bijdragen aan een effectief arbeidsmarkt gericht onderwijsproces.

Naar een meer volwassen relatie tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven

Een beter georganiseerd en transparanter partnerschap van bedrijfsleven en beroepsonderwijs is een voorwaarde voor een toekomstbestendig bestel en rechtvaardiging van de continuïteit van kenniscentra als schakels in het primaire proces. Daarvoor is noodzakelijk dat er een einde komt aan het in de structuur ingebakken en gestolde wantrouwen tussen het onderwijs aan de ene kant en het bedrijfsleven (in welke verschijningsvorm dan ook) aan de andere kant. Dat kan, omdat in de kern het

belang van beiden gelijk is, namelijk goed arbeidsmarkt georiënteerd beroepsonderwijs. Als dat zo is, dan zijn er ook geen valide overwegingen om de verantwoordelijkheden over zowel het “wat” als het “hoe” van het middelbaar beroepsonderwijs zo gekunsteld te verdelen als thans het geval is. Het verdient de voorkeur de landelijke aansturing van de kenniscentra zo in te richten dat de verantwoordelijkheid voor de op landelijk niveau vast te stellen kaders waarbinnen het beroepsonderwijs moet plaatsvinden gezamenlijk en gelijkwaardig door bedrijfsleven en onderwijs genomen wordt. In de kenniscentra vindt dan kennisontwikkeling en besluitvorming plaats over alle onderwerpen die vragen om landelijke sectorale besluitvorming en/of coördinatie. Het gaat dan om de kwalificatiestructuur, en daaraan gekoppeld de examinering, de beroepspraktijkvorming (erkenningseisen, inclusief het bpv-protocol), de verhouding sectoraal/regionaal, maar ook om activiteiten op het terrein van imago en positionering. Kenniscentra staan ten dienste van bedrijfsleven en onderwijs en laten belangenbehartiging voor het mbo, zoals bv. onderhandelingen met OCW over strategische agenda's aan georganiseerd bedrijfsleven en onderwijs over. Daarbinnen kunnen ze uitstekend een adviserende en ondersteunende functie vervullen. Bij een enerzijds meer verbrede, maar anderzijds meer toegespitste taakstelling van de kenniscentra, die in bovenstaande benadering daadwerkelijk van bedrijfsleven én onderwijs zijn, behoort t.a.v. de wettelijke WEB taken ook een andere bestuurlijke verhouding en een andere bestuurlijke samenstelling. Op grond van de huidige wetgeving bestaat het overgrote deel van de besturen c.q. Raden van Toezicht van kenniscentra voor 1/3 uit vertegenwoordigers namens werkgeversorganisaties, 1/3 werknemersorganisaties en 1/3 onderwijs (vertegenwoordigers voorgedragen door MBO Raad en in 8 kenniscentra ook door PAEPON) De nieuwe bestuurlijke structuur zal paritair van karakter moeten zijn in een verhouding 50% bedrijfsleven en 50% onderwijs. Bij rolwijziging moet ook opnieuw gekeken worden naar de profielen van deze bestuurders en de leden van de paritaire commissies.

Voor het succes van deze herordening van de verantwoordelijkheden in de besturen van de kenniscentra, maar ook uit oogpunt van Good Governance, is het van cruciaal belang dat er een striktere scheiding tot stand komt tussen de wettelijke verantwoordelijkheden van de kenniscentra en de private activiteiten. Daarbij moet nog wel de vraag beantwoord worden welke aan de wettelijk taken gelieerde activiteiten moeten worden beschouwd als publieke taken. Daarbij valt te denken aan Stagemarkt.nl., Colo-barometer, Regioteam met regionale contactpersonen (SZW) et cetera. Die scheiding moet zowel tot uitdrukking komen in de bestuurlijke als in de managerial aansturing op beide onderscheidende activiteiten. Uit oogpunt van door de markt gewenste gecoördineerde werkgeversbenadering kan publiek-private samenwerking hier wellicht uitkomst bieden.

Voorwaarde om deze nieuwe, verzwaarde taakstelling bij de kenniscentra te kunnen neerleggen is geen verdere bezuinigingen op het macrobudget.

Colo

Waar de kenniscentra de plaats worden waar in gezamenlijkheid en gelijkwaardigheid besluitvorming tot stand komt over alle relevante sectorale en branchegerelateerde thema's, zal er ook een plaats moeten zijn waar onderwijs en bedrijfsleven sectoroverstijgende onderwerpen bespreken en brengen tot eendrachtige voorstellen aan de politiek. Daarnaast zal er een plaats moeten zijn waar geoordeeld

wordt over geschillen die kunnen ontstaan binnen de kenniscentra nieuwe stijl. Die plaats is Colo, dat naar analogie van de Stichting van de Arbeid, het platform wordt waar bedrijfsleven en onderwijs in gelijkwaardigheid “zaken“ doen met elkaar en voorstellen voorbereidt richting de politiek. Ook overeenkomstig de Stichting van de Arbeid zal dit Colo nieuwe stijl paritair zijn samengesteld met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en uit het onderwijs. De vergelijking doortrekkend zou de voorzittersfunctie hiervan in duoschap kunnen worden ingevuld, dan wel bij toerbeurt door de centrale koepelorganisaties.

Het Colo blijft naast platform van samenwerkende kenniscentra, uitvoeringsorganisatie voor het verrichten van arbeidsmarktonderzoek, de stagebarometer e.d. Daarnaast blijven activiteiten als Internationale Diploma Waardering, Faciliteren van het Coördinatiepunt, Leerbedrijf van het Jaar, Stagebox en incidentele projecten van de samenwerkende kenniscentra belegd bij Colo.

Tenslotte.

De nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling zal gevolgen hebben voor de zogenaamde onderstructuur van zowel de kenniscentra (de paritaire commissies) als de MBORaad (de bedrijfstakgroepen). Het bedrijfsleven en het georganiseerde onderwijsveld zullen die gevolgen niet alleen in kaart brengen, maar die onderstructuur tevens meer stroomlijnen en waar mogelijk in elkaar schuiven. ..

Ondertekenaars van deze intentieverklaring zullen deze ter besluitvorming aan hun leden voorleggen. Vanzelfsprekend gaat de politiek over aanpassingen van de WEB die kunnen voortvloeien uit afspraken tussen de partijen die betrokken zijn bij het mbo en OCW naar aanleiding van deze intentieverklaring

